

✕

Književna poročila.

✕

«Razumem tvoj položaj, o gož, natanko občutim tvoje trpljenje, zakaj sam kolobarim dan za dnem, leto za letom! Kolobarim strt, ponižan in zaslužjen. Kolobarim in obupujem, a globoko na dnu srca mi vendar tli drobna iskrica upanja, ki mi pravi: Večno ne boš kolobaril...!»

Stotisoč ponižanih bratov in sester kolobari s težkim srcem po mraku in vsi nosijo v srcu iskrico upanja in čakajo, da zasveti zlato solnce prostosti...»

«To ni moja duša, to je duša tisočerih bratov in sester, ki hoče planiti iz mračne globočine k solncu, po katerem koprni dolgo, dolgo tisočletje.»

In tako izzveni slednjič ta knjiga v obupno tožbo zaslužjenega, razdeljenega in na smrt obsojenega naroda. Toda narod, ki poje, ni mrtev, ampak le trpi, da se popolnoma izčisti v tem strašnem ločilnem ognju in da pojde s svojo pesmijo po svetu odreševati, kajti

«morda — treh najmlajši brat
pojde za vse usod iskat».

Ta knjiga bi se morala udomačiti tudi pri nas v Sloveniji in brez dvoma bi se, samo če bi se naša založništva dovolj zavedala naloge, ki jo imajo vršiti med narodom.

Miran Jarc.

Fran Onič: Darovanje. Samozaložba. Tiskal A. Rodé v Celju, 1923. 48 str.

Zvezčič pesmi mladega stihotvorca, ki si je na vsaki strani teh že ne-moderno čudnih ritmičnih in neritmičnih besednih žongliranj nadel vsaj po dvoje, mestoma na prvi pogled strašno brihtnih, a po večini bridko nezmiselnih okrasnih pridevkov (epitetha ornantia), kot n.pr.: grobar in drvar tisočletnih gozdov, pobratim golobov, enooki na živi reki, tepec iz čarodejnega kraljestva med sabo se borečih vej, dober potomec predpotopnih živali itd. itd.

Negativni pol Podbevškove Električne žoge! Posili-epigon iz vojne in povojne razburkane duhovnosti zrastlih, že skoro pozabljenih pseudo-poetov velikih narodov, ki so zaplesali «v diven zanos vesoljnih požarov po taktu sviračev na obcestnih svetilkah», pa so jim zdaj že precej ohromele noge.

Niti o eni pesmi te prazne zbirke bi ne mogel trditi, da jo je utelesilo doživljanje ali da so ji kumovali tisti trenutni tresljaji zavzete duše ali pa miselno poglobljanje, iz katerega se izkreše pesem, ki je tega naziva vredna. Tu vse vkup ni nič drugega ko puhlo nizanje ropotavih besed, bolešno igrčkanje z nerazumljivimi, psihopatološkimi vizijami, stikanje za votlimi in brezpredmetnimi, često šepavo-ritmičnimi besednimi in zmiselnimi efekti, iz katerih se včasih posveti vredna misel, pa jo takoj spet zagrne in neusmiljeno zaduši kaka «fantastna krogla stisnjenih dimov» ali pa «tuleča hijena z žarečimi kometi svojih mrhovin, himna meteorjev, filmska predstava plesoč Herodijade» itd. itd., — ali pa jo pregluši ropotanje različnih drugih besednih cepcev, s katerimi Onič mlati prazno slamo svoje čudne poezije. Zbirki so že ob rojstvu zapeli pogrebni zvonovi.

Pavel Karlin.

Marijan Mikac: Efekt na defektu. Izdanje «Zenit» v Beogradu. 1923. 16 str.

Lahko bi se bil pošalil z naslovom in rekel, da so to «defekti na defekti» in s tem tudi v kratkem in brez morije ocenil zvezčič, ki je na prvi pogled s svojimi velikimi črkami podoben abecedniku; zelo se mi zdi škoda, da ni tudi v resnici. Zbirka obsega kakih deset pesmi, ki niso ne zanimive, ne parodoksne, ne bizarne, ne duhovite, da o takih lastnostih, kakor je razumljivost, niti ne govorim. V dobri slovenščini bi najboljši izraz zanje našel v besedi čobodra.

Mislim, da bi vse take reči Danijel (ali kdo je že bil) namesto svoje smole vrgel v žrelo zmaju, pa bi se gotovo razpočil. Pripominjam le, da ima knjiga predgovor, ki ga je napisal Ljubomir Micić; v njem razlaga «novoumetniški mednarodni pokret». Kdor nič ne ve o Zenitizmu, naj le to prebere, pa bo videl, da tudi potem ne bo ničesar vedel.

Mirko Pretnar.

Kronika.

Sara Bernhardt (22. X. 1844 — 26. III. 1923). Genij: tvorna narava, ustvarja nove vrednote, nagoni so mu estetski; to so pesniki, umetniki... Talent: Judje so talenti, posnemalci, drugotno nadarjeni, posredujejo vrednote, so sentimentalni, veliki glumci... Na te svoje beležke, ki sem jih kot sedmošolec l. 1907. izpisal iz neke študije (Karl Busse?), sem se spomnil ob smrti največje gledališke igralk. Rosine Bernhardt, imenovana Sara Bernhardt, se je namreč rodila v Parizu kot nezakonska hči judovske učiteljice in francoskega uradnika. Pa še neka druga, Chamberlainova teorija se zdi, da se je obistinila na njej: mešanje dveh blizkih plemen je menda ugodno za razcvit bistrca, glej Nietzscheja in veliko nemških klasikov rodov iz bivšega slovanskega ozemlja, dočim je amalgam oddaljenih pasmin (n. pr. črne in bele) nepripraven, osobito v npravstvenem pogledu.

Toda pustimo te večinoma antisemitske doktrine in ozrimo se za trenutek na brezprimerno karijero pokojne igralk, ki je po samostanski vzgoji v Versaillesu, dobivši na konservatoriju drugo ceno za tragedijo, nato za komedijo, počela svojo blestečo pot navzgor v največjem francoskem dramskem gledališču Comédie Française l. 1872. Nastopila je skoro na vseh večjih pariških odrih: Gymnase, Porte-Saint-Martin, ki ga je pozneje kupila, Odéon, Vaudeville, prevzela pod imenom svojega sina Morica vodstvo v Ambiguju, kesneje samostojno v Renaissanci in nato v nekdanjem Théâtre des Nations, ki ga je prekrstila v Théâtre Sarah-Bernhardt. Ta naziv mu ostane, dokler bo mesto lastnik pozornice.

Sara Bernhardt je hodila na dolgotrajne obhode zlasti v Ameriko in Anglijo, kjer so od l. 1879. dalje rajno krasotico nazivali zgolj the divine Sarah, na Rusko, Švedsko itd. Na enem vsakoletnih izletov v London se je poročila 1882. z Damalom, ki pa je umrl že čez sedem let. Za propagando francoske umetnosti in misli po tujini ji je l. 1913. vlada podelila križec Častne legije. Več let je bolehalo radi padca na nekem newyorškem prizorišču; v aprilu 1915. pa so ji na bordeauxski kliniki odrezali nogo. Čez kratko se je navzlic podmorski vojni, ki je takrat dosegala svoj višek, odpeljala ponovno v Ameriko na propagando.

Vrnivši se v Francijo, je 50krat igrala verzificirano dramo Morica Rostanda la Gloire (1918); v tej vlogi mi jo je bilo dano videti v drugič l. 1921.: hodila je že ob palici, vendar glas je bil še mladosten. Za Rostandom je proučevala za pozornico Edvarda VII., drug igrokaz v stihih, Daniel, čigar avtor, Louis Verneuil, je pozneje postal njen prazet. Ob glavni izkušnji Guitryjevega Sujet de roman je stara Sara omedlela in se ni več pojavila na deskah.

Delovala je tudi v drugih smereh. L. 1878. je obelodanila lastni roman «V oblakih», 10 let za tem uprizorila izvirno enodejanko «Priznanje», 1907. uspele